

[Hans Hedtoft.]

sker, der udenfor strafferetsplejen er berøvet deres frihed, f. eks. børn, der fjernes fra deres hjem, eller åndssvage, der hindres i omgang med andre mennesker. Der har vistnok været et for svagt tilsyn på disse områder. Man kan ikke lukke øjnene for den mulighed, at der er såkaldte åndssvage, der med urette er holdt indespærret. Nu skal lovligheden af enhver sådan frihedsberøvelse, når begæring fremsættes af rette vedkommende, nærmere efterprøves. Såfremt erfaringen skulle tale derfor, kan der oprettes andre judicielle domstole end de almindelige, d. v. s. domstole med særligt kendskab til det omhandlede område.

I § 74, stk. 3, er indført en ny bestemmelse, der siger, at

„ethvert spørgsmål om ekspropriationsaktens lovlighed og erstatningens størrelse kan indbringes for domstolene“.

Det er bevidst, vil jeg gerne fremhæve, at der ikke står „ekspropriationens lovlighed“, men „ekspropriationsaktens lovlighed“. Der tænkes herved alene på det rent konkrete tilfælde, om en ekspropriationsakt er i overensstemmelse med den særlige lov, som rigsdagen har vedtaget; om det f. eks. er nødvendigt at ekspropriere 5 eller 6 eller 7 m² jord til en vejbane. Der er i kommissionen enighed om, at der ikke ved denne bestemmelse er taget stilling til spørgsmålet om domstolenes adgang til at prøve loves forenelighed med grundloven. Det ville efter vor opfattelse være en ulykkelig situation, hvis domstolene ville underkende en lov, som den lovgivende myndighed har vedtaget og kongen givet sin underskrift. Det kunne tænkes at føre til en konflikt med vidtrækkende konsekvenser, og det må derfor hilses med tilfredshed, at status quo opretholdes. Vi er bedst tjent med den tradition, der er skabt.

Den hidtidige § 82 havde en rent negativ form. Der stod:

„Den, der ikke selv kan ernære sig eller sine . . . , er berettiget til hjælp af det offentlige . . .“.

Under diskussionen om dette problem fremførte vi det ønske, at der foran denne negative form kom til at stå en anden og positiv, der pegede på det arbejdsduelige menneskes ret til arbejde. Derfor lyder bestemmelsen nu:

„Til fremme af almenvellet bør det tilstræbes, at enhver arbejdsduelig borger

har mulighed for arbejde på vilkår, der betrykker hans tilværelse.“

En række staters forfatninger, Frankrigs, Irlands, Italiens og andre landes, indeholder tilsvarende bestemmelser. Men hertil kommer det mere nærliggende, at Danmark med sin underskrift har tiltrådt forskellige internationale overenskomster, der opstiller retten til arbejde som et fundamentalt krav: De Forenede Nationers pagt, Menneskerettighedernes Erklæring, konventioner om europæisk økonomisk samarbejde og Den internationale Arbejdsorganisations statut.

Selvom bestemmelsen i den nuværende formulering nærmest er en løfteparagraf, en bekendelse til den sociale velfærdsstat i modsætning til den liberalistisk-kapitalistiske, vil den muligvis vise sig at være udgangspunkt for synspunkter, der bliver fremtrædende ved en senere revision af grundloven, en revision, der i højere grad vil lægge vægt på de kollektive værdier, der gradvis er under udfoldelse.

Også § 77, folkeskoleparagraffen, indeholder en meget betydningsfuld ændring. Hidtil havde den en negativ form:

„De børn, hvis forældre ikke har evne til at sørge for deres oplærelse, har ret til fri undervisning i folkeskolen.“

Altså, en bestemmelse for børn af ubemidlede forældre. Nu er der givet paragraffen en positiv form svarende til den store betydning, som folkeskolen har i vort samfund i dag:

„Alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen.“

§ 79 knytter sig nært til grundlovsforslaget af 1939:

„Foreninger, der virker ved eller søger at nå deres mål ved vold . . . , bliver at opløse ved dom.“

Voldsmentaliteten er desværre ikke forsvundet med nazismen, og derfor er det sikkert klogt at gennemføre en sådan bestemmelse. De øvrige partier har været helt enige i denne tanke.

Endelig nogle få ord om §§ 19 og 20, der handler om Danmarks forhold til omverdenen. Paragrafferne hviler på et responsum, der er udarbejdet af professor Max Sørensen, og jeg tror, jeg tør sige, at hvert ord er vejet på den finest registrerende vægt.

Der gives i visse tilfælde regeringen en